

Volksverlichting als hoogste doel. Het Rechtskundig Weekblad en de ontwikkeling van een Vlaamse rechtswetenschap (1931-2021)

Sebastiaan Vandenbogaerde (UGent/UAntwerpen)

Deze bijdrage schetst de ontwikkeling en het belang van het Rechtskundig Weekblad en zijn hoofdredacteurs voor de ontwikkeling van de Vlaamse rechtswetenschap. Oprichter René Victor, gesteund door zijn medewerkers, oordeelde dat juristen als professionele groep een voorbeeldfunctie hadden om het ultieme doel na te streven: de Vlaamse volksverheffing. Om dat te bereiken hamerden Victor en de zijnen er expliciet op dat juridische professionelen zich een correct en uniform Nederlandstalig juridisch jargon aanmeten. Op die manier kon een gedegen Nederlandstalige rechtswetenschap in België tot bloei komen die kon opboksen tegen de Franstalige doctrinaire dominantie. De redacteurs die het roer overnamen van Victor, bleven hameren op het belang van correct taalgebruik, al streefden zij ook naar een professioneler gerund weekblad. Onder het redacteurschap van professor Van Oevelen bereikte dat professionalisme een (voorlopig?) hoogtepunt met een toenemende aandacht voor het wetenschappelijke facet van het Rechtskundig Weekblad.

Inleiding

Op 4 augustus 1931 stichtten tien advocaten¹ verbonden aan de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen de vzw Rechtskundig Weekblad met als doel «het bevorderen van de rechtsstudie in de Nederlandsche taal, nl. door het uitgeven van een weekblad en van alle andere publicatiën, door het steunen van dergelijke uitgaven, het beleggen van voordrachtavonden, het inrichten van congressen, enz. [...]».² Tot op vandaag streeft die rechtspersoon dat doel na. Het weekblad waarvan sprake is – uiteraard – het gelijknamige en overbekende *Rechtskundig Weekblad* dat, net als de vzw, dit jaar zijn negentigste verjaardag viert.

Het tijdschrift dat op zondag 11 oktober 1931 het levenslicht zag,³ groeide uit tot een vaste waarde voor de Vlaamse jurist, die sindsdien kon beschikken over een periodiek die op wekelijkse basis hem/haar in het Nederlands informeerde over het reilen en zeilen binnen de gerechtelijke wereld in Vlaanderen. Sindsdien stimuleerde het *Rechtskundig Weekblad* actief de ontwikkeling van het Vlaamse juridisch-wetenschappelijke leven met onder

2510 = RECHTSGESCHIEDENIS

¹ Het ging om toenmalig stafhouder Ferdinand Zech (1867-1939), Jules Franck (1883-1956), Herman de Jongh (1889-1945), Louis Elebaers (1891-1957), John Stockmans (†1940), René Victor (1897-1984), Ignace Van den Brande (1897-1986), Fernand Collin (1897-1990), Emiel Ooms (1904-1981) en Gaston Craen (1904-1987).

² Art. 3 Statuten Rechtskundig Weekblad, BS 22 augustus 1931, 611. Vandaag is dat artikel 2 van de gecoördineerde statuten van de vzw.

³ Dat eerste nummer is integraal online beschikbaar via het archief van het RW.

meer de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek. Vandaag kan gerust gesteld worden dat die Vlaamse juridische wetenschap tot wasdom is gekomen en dat allemaal dankzij de voortrekkersrol van het *RW* en zijn redactieleden, niet het minst de hoofdredacteurs.

De voorbije negentig jaar coördineerden vier hoofdredacteurs het redactionele werk. De eerste was ridder René Victor (1897-1984)⁴, de geestelijke vader wiens naam voor altijd zal verbonden blijven aan het *Rechtskundig Weekblad*. Hij bestuurde ruim vijftig jaar het *RW* – van 1931 tot aan zijn dood in 1984 – en determineerde de koers van het tijdschrift. Aanvankelijk runde hij «zijn» blad alleen, al liet hij zich gedurende de jaren 70 bijstaan door twee extra redactieleden: Edgar Boonen (1912-1993)⁵ en Camiel Caenepeel (1921-1998).⁶ Het trio verzorgde sindsdien in een beurtrol een nummer van het tijdschrift.⁷ Door de jaren heen groeide de lijst van vaste medewerkers gestaag aan en sommigen onder hen stootten door tot in de redactie. Zo ook afscheidnemend hoofdredacteur Aloïs Van Oevelen. Zijn naam duikt voor het eerst op in de colofon van de 46e jaargang (1982-1983). Een tiental jaar later, in jaargang 1993-1994, trad hij toe tot de redactie, om op 1 september 1998 als hoofdredacteur de fakkel over te nemen van de overleden Camiel Caenepeel. Onder het beheer van Van Oevelen werd het *Rechtskundig Weekblad* de 21e eeuw ingeloodst en werd de kaart getrokken van een doorgedreven professionalisering. Op die manier kon het *RW* de verwachtingen van zowel de lezers als de medewerkers inlossen en wetenschappelijk hoogstaande artikelen en andere bijdragen publiceren, zonder dat het belang ervan voor de rechtspraktizijn uit het oog wordt verloren.⁸ Dat dubbele doel – het wetenschappelijk onderbouwd dienen van de praktijkjurist – sluit perfect aan met wat ridder René Victor in 1931 voor ogen had.⁹

Tijdschriften overstijgen hun louter informatieve aard. Zij zijn immers producten van menselijke activiteit en onderhevig aan keuzes die worden gemaakt door de redactieleden.¹⁰ Dat geldt ook voor juridische tijdschriften. Door hun periodiciteit zijn juridische tijdschriften een uiterst

⁴ Over het leven en werk van René Victor zie J. VERSTRAETE, *René Victor 1897-1984. Strijder voor het Vlaamse rechtsleven*, Antwerpen, Doorbraak, 2018.

⁵ Over Edgar Boonen zie J. VERSTRAETE, *Het grote verzwijgen. Een schets van het leven van Edgar Boonen*, Brugge, die Keure, 2013.

⁶ DE REDACTIE, «Camiel Caenepeel», *RW* 1998-99, 1; *Overlijden van ere-raadsheer Camille Caenepeel. Hof van Cassatie, eerste kamer, zitting van 24 september 1998*, Brussel, Bruylant, 1998.

⁷ R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2878.

⁸ A. VAN OEVELEN, «Bij het begin van de zeventigste jaargang», *RW* 2006-07, 2.

⁹ DE REDACTIE, «Ons doel», *RW* 1931-32, 18.

¹⁰ Bijvoorbeeld: S. LATHAM en R. SCHOLES, «The rise of periodical studies», *PMLA* 2006, 517-531; H. BOTS en S. LEVIE (eds.), *Periodieken en hun kringen. Een verkenning van tijdschriften en netwerken in de laatste drie eeuwen*, Nijmegen, Uitgeverij Vantilt, 2006.

dynamisch medium dat een rechtscultuur weerspiegelt én vormt. Bijgevolg zijn ze een inspirerend studieobject en stellen ze onderzoekers in staat om de juridische context te reconstrueren en de professionele netwerken in kaart te brengen.¹¹ Veel titels werden en worden geleid door invloedrijke juristen – vandaag vaak academici – die door middel van de redactionele publicatiestrategie het recht op een latente manier vorm geven. In die zin zijn tijdschriften actoren, maar bovenal vectoren van het recht.¹²

Deze bijdrage reconstrueert de geschiedenis van het *Rechtskundig Weekblad* aan de hand van de hoofdredacteurs en de visie die zij erop nahielden met betrekking tot de ontwikkeling van de Vlaamse rechtswetenschap. Daarvoor wordt vooral naar de inhoud gekeken van het tijdschrift door de voorbije jaren heen.

De ontstaansgeschiedenis van het *Rechtskundig Weekblad*

Antwerpen: het Vlaams bruggenhoofd

Dat het *Rechtskundig Weekblad* in Antwerpen ontstond, is geen toeval. De Scheldestad groeide uit tot een bruggenhoofd voor Vlaamsgezinde juristen in reactie op de Brusselse dominantie in de nationale rechtswetenschap. Sinds de onafhankelijkheid van België had de gerechtelijke microkosmos (balie en magistratuur) in de hoofdstad zich als *pars pro toto* geprofileerd. Uitspraken van de Brusselse rechtbanken en het beroepshof, aangevuld met die van het Hof van Cassatie, kregen een nationale weerklink door juridische titels als *La Belgique Judiciaire* (1841-1940),¹³ gesticht door de advocaat-journalist Jules Bartels (1815-1855),¹⁴ en het alombekende *Journal des Tribunaux* (1881-heden)¹⁵ gesticht door de illustere advocaat en duizendpoot Edmond Picard (1836-1924).¹⁶

¹¹ S. CASSESE, «La «cultura delle riviste»», *Materiali per una storia della cultura giuridica* 1974, 703-717; P. GROSSI (ed.), *La cultura delle riviste giuridiche italiane*, Milaan, Giuffrè, 1984; A.J. ARNAUD (ed.), *La culture des revues juridiques françaises*, Milaan, Giuffrè, 1988; V. TAU ANZOÁTEGUI, *La revista jurídica en la cultura contemporánea*, Buenos Aires, Ediciones Ciudad Argentina, 1997; M. STOLLEIS (ed.), *Juristische Zeitschriften. Die neue Medien des 18.-20. Jahrhunderts*, Frankfurt am Main, Klostermann, 1999; T. SIMON & M. STOLLEIS (eds.), *Juristische Zeitschriften in Europa*, Frankfurt am Main, Klostermann, 2006.

¹² S. VANDENBOGAERDE, *Vectoren van het recht. Geschiedenis van de Belgische juridische tijdschriften*, Brugge, die Keure, 2018.

¹³ S. VANDENBOGAERDE, «Exegi monumentum: La Belgique Judiciaire (1842-1939)», *Tijdschrift voor Tijdschriftstudies* 2012, 46-58.

¹⁴ A.O. [A. ORTS], «Nécrologie. Jules-Théodore Bartels», *BJ* 1855, 1377; Redevoering Duvigneaud tijdens de begrafenis van Bartels, *BJ* 1855, 1393.

¹⁵ S. VANDENBOGAERDE, *Vectoren van het recht. Geschiedenis van de Belgische juridische tijdschriften*, Brugge, die Keure, 2018, 110-136.

¹⁶ Over Edmond Picard zie o.a. F. RINGELHEIM, *Un jurisconsulte de race, Edmond Picard (1836-1924)*, Brussel, Larcier, 1999; B. COPPEIN, *Dromen van een nieuwe samenleving. Intellectuele biografie*

Naar aanleiding van de taalwetten die tijdens het laatste kwart van de 19e eeuw werden ingevoerd,¹⁷ meenden enkele flamingantische juristen dat de tijd rijp was om Nederlandstalige – Vlaamse zo men wil – titels in de markt te zetten en tegengewicht te bieden aan de Frans-taligen.¹⁸ Richtinggevend en haast onvermijdbaar hierin was Karel Brants (1856-1934).¹⁹ De Etterbeekse gemeentesecretaris toonde zich bijzonder actief en stond aan de wieg van zowel het *Bestuurlijk Tijdschrift voor Vlaamsch-België* (1889-1899), het *Tijdschrift voor Gemeentebesturen* en het *Rechtskundig Tijdschrift voor Vlaamsch-België* (1897-1963). Vooral dat laatste kan beschouwd worden als de rechtstreekse voorganger van het RW, een initiatief dat trouwens op Brants' volle steun kon rekenen.

Vooraf binnen flamingantische kringen kreeg het *Rechtskundig Tijdschrift*, vaak verkeerdelijk aangehaald als het eerste Nederlandstalige juridisch tijdschrift,²⁰ een mythisch aura. Dat valt te verklaren omdat het blad kon rekenen op een indrukwekkende schare medewerkers met prominente Vlaamsgezinde juristen zoals Edward Coremans (1835-1910),²¹ Hendrik de Hoon (1850-1932)²² en Juliaan Van der Linden (1848-1911).²³

Het relatief grote aantal professoren dat als medewerker aan het tijdschrift verbonden was, resulteerde in diep-

van Edmond Picard, Brussel, Larcier, 2011; P. ARON en C. VANDERPELEN-DIAGRE, *Edmond Picard. Un bourgeois socialiste belge à la fin du dix-neuvième siècle*, Brussel, Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique, 2013; W. VAN EECKHOUTTE en B. MAES (eds), *Genius, grandeur & gêne. Het Fin de Siècle rond het Justitiepaleis te Brussel en de controversiële figuur van Edmond Picard/La Fin de Siècle autour du Palais de Justice de Bruxelles et le personnage d'Edmond Picard*, Gent, Knops, 2014.

¹⁷ Wet van 17 augustus 1873 betreffende het taalgebruik in strafzaken; Wet van 22 mei 1878 betreffende het taalgebruik in bestuurszaken, *Pasin.* 1878, 173-177; Wet van 15 juni 1883 betreffende het taalgebruik in het middelbaar onderwijs, *Pasin.* 1883, 146-151.

¹⁸ S. VANDENBOGAERDE, «Als hamers op de Vlaamse nagel! De eerste Vlaamse juridische tijdschriften (1889-1935)», *Pro Memorie* 2014, 101-120.

¹⁹ S. VANDENBOGAERDE, «Het Belgisch gemeenterecht: samenstelling, inrichting en bevoegdheid der gemeentebesturen (1921). Karel Brants (1856-1934)» in G. MARTYN, S. FABER en P. BROOD (red.), *Juristen die schreven en bleven. Nederlandstalige rechtsgeleerde klassiekers*, Hilversum, Uitgeverij Verloren, 2020, 169-172.

²⁰ D. HEIRBAUT, «Law reviews in Belgium (1763-2004): instruments of legal practice and linguistic conflicts» in T. SIMON en M. STOLLEIS (eds.), *Juristische Zeitschriften in Europa*, Frankfurt am Main, Klostermann, 2006, 343-367; R. VICTOR, *Een eeuw Vlaamsch rechtsleven*, Antwerpen, De Sikkel, 1935, 46; G. VAN OVERWALLE, «Het Nederlandstalig juridisch tijdschrift in België», *Vlaams Jurist Vandaag* 1988, 16.

²¹ L. SIEBEN, «Coremans, Edward» in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 800-801.

²² H. VAN GOETHEM, «Hoon, Hendrik de», in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 1465-1466.

²³ DE REDACTIE, TEIRLINCK en F. HEUVELMANS, «In Memoriam. Juliaan van der Linden 1845-1911» *Rechtsk. T.* 1911, 257-260; H. VAN GOETHEM, «Linden, Juliaan van der», in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 1912-1913.

gravende rechtsgeleerde artikels.²⁴ Die bleken in de eerste plaats besluiten te zijn die genomen werden tijdens de Vlaamse Rechtskundige Congressen²⁵ of redes die gegeven werden bij het begin van een nieuw gerechtelijk jaar.²⁶ De redactie hield woord en elk nummer opende met een of twee rechtsgeleerde bijdragen, meestal over een actueel thema²⁷ en soms rechtsvergelijkend van aard.²⁸

Ondanks die steun belandde het maandblad vrij snel in een sukkelstraatje. Dat werd toegeschreven aan een gebrek aan steun, het vele werk van de redacteurs en de «letterkundige betekenis» van het blad.²⁹ De Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden, die het patronaat over het blad had genomen, besloot daarop de redactie naar Antwerpen over te brengen, omdat de plaatselijke Vlaamse Conferentie al heel wat activiteit had tentoongespreid om een Vlaamse rechtscultuur tot ontwikkeling te brengen. In Antwerpen kwam het blad onder leiding van Hector Le Bon (1863-1935),³⁰ die onmiddellijk de nodige veranderingen doorvoerde. Samen met zijn medewerkers was hij er zich van bewust dat het zich exclusief toeleggen op de ontwikkeling van de Nederlandse rechtstaal het tijdschrift niet ten goede kwam.³¹ Voortaan streefde het *Rechtskundig Tijdschrift* degelijkheid na door in goed uitgesponnen rechtsgeleerde bijdragen te voorzien.³² Toch was dit alles slechts een pleister op een houten been. De noodzakelijke bijkomende voorwaarde om eindelijk een deftige Vlaamse rechtswetenschap en -taal te ontwikkelen, was een alomvattende taalwet in gerechtszaken.³³ Die werd pas aangekondigd na de Eerste Wereldoorlog en zou uiteindelijk de spanningen tussen francofone en Vlaamse juristen en hun bewegingen danig doen toenemen.

²⁴ Bijvoorbeeld H. DE HOON, «Het erfpachtsrecht», *Rechtsk. T.* 1900-01, 1-28; J. VAN DER LINDEN, «Over het pachtersrecht», *Rechtsk. T.* 1900-01, 97-107.

²⁵ Bijvoorbeeld G. COOREMAN, «De arbeidsovereenkomst», *Rechtsk. T.* 1900-01, 54-67; H. DE HOON, «Schuld bij overtredingen», *Rechtsk. T.* 1900-01, 68-75.

²⁶ A. RUTSAERT, «Het bedrog in het straf- en burgerlijk recht», *Rechtsk. T.* 1898-1899, 65-78.

²⁷ Bijvoorbeeld in 1906 publiceerde het blad heel wat over de onteigening van de Antwerpse polders.

²⁸ Bijvoorbeeld H. DE HOON, «De Kinderwetten in België en Nederland», *Rechtsk. T.* 1912, 1-20; N. GUNZBURG, «De kinderrechtbanken in Rusland», *Rechtsk. T.* 1912, 97-101.

²⁹ A. DESWARTE, «Over de studie der Nederlandsche rechtstaal», *Rechtsk. T.* 1900-01, 88; R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis van de Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen 1885-1960. Uitgegeven ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum der Vlaamse Conferentie*, Antwerpen, Uitgeverij De Vlijt, 1960, 187; «Pro Domo», *Rechtsk. T.* 1897-98, 127.

³⁰ H. LANDUYT en N. WOUTERS, «Lebon, Hector» in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 1808-1809.

³¹ DE REDACTIE, «Een woordje vooraf bij den aanvang van den 10en jaargang», *Rechtsk. T.* 1909, 1-2.

³² DE REDACTIE, «Een woordje vooraf bij den aanvang van den 10en jaargang», *Rechtsk. T.* 1909, 2.

³³ DE REDACTIE, «Onze tweede jaargang», *RW* 1932-33, 1.

Le Jeune Barreau drijft de spanningen in Antwerpen op

Hoewel het geen officieel orgaan van *La Conférence* was, richtte het blad *Le Jeune Barreau* zich sinds 1893 om de veertien dagen tot alle Antwerpse advocaten, ook de Nederlandstalige. Het blad nam initieel ook Nederlandstalig nieuws op, maar die welwillendheid ten aanzien van Nederlandstalige confraters verdween vrij snel. Eind jaren 1920 verstarde die houding en verzette André Popliment, de nieuwe hoofdredacteur, zich tegen elke wetswijziging die de taalvrijheid van de Antwerpse advocaat zou beperken.³⁴

Na enkele Franstalige triomfen in de Kamer milderde *Le Jeune Barreau*, zijn toon en analyseerde het op objectieve wijze de wetsvoorstellen op het taalgebruik. De meer gematigde houding was toe te schrijven aan het feit dat de hoofdredacteur even aan de kant was geschoven. Bovendien gaf het blad de indruk om opnieuw zowel de Vlaamse Conferentie als de *Conférence* te willen vertegenwoordigen, waardoor het een initiatief zoals het *Rechtskundig Weekblad* onnodig zou maken.

De installatie van de Kamercommissie onder leiding van verslaggever Hendrik Marck bekoelde de intenties van *Le Jeune Barreau* dat in juni 1931 geen spaander heel liet van het wetsvoorstel. De taalwet werd beschouwd als het einde van België en moest met alle middelen bestreden worden, zo ook het ridiculiseren van de Vlaamse rechtsterminologie.³⁵ Ook het *Journal des Tribunaux* stelde zich steeds feller op tegen de aangekondigde taalwetgeving. Het was duidelijk dat de twee bestaande Nederlandstalige juridische tijdschriften niet opgewassen waren tegen deze francofone uitvallen. Het *Tijdschrift der Gemeentebesturen* legde zich op het administratief recht toe en nam amper een politiek standpunt in. Ook het *Rechtskundig Tijdschrift* kon geen vuist maken, omdat het door zijn maandelijks verschijnen niet snel genoeg kon inspelen op actuele problemen.³⁶ «Er deed zich dan ook [...] een dringende behoefte gevoelen aan de uitgave van een blad dat regelmatig elke week zou verschijnen en dat gelezen zou worden door al wie zich in het Vlaamse land bezig houdt met de rechtspraktijk.»³⁷ Alleen op die manier konden de argumenten van de Franstaligen efficiënt worden weerlegd en konden parlementairen op de hoogte gebracht worden van de standpunten van de Vlaamse juristen.³⁸ Victor verwees ook naar de vernederlandsing van de Gentse universiteit en de aangekondigde taalwet voor het gerecht om de komst van een nieuw tijd-

³⁴ J. VERSTRAETE, René Victor, 178-180.

³⁵ J. VERSTRAETE, René Victor, 180-183.

³⁶ DE REDACTIE, «Ons Nieuw Formaat», *RW* 1934-35, 2.

³⁷ DE VOORLOOPIGE REDACTIE, «Aan onze lezers», *RW* 1931-32, 2.

³⁸ R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 339.

schrift te verdedigen.³⁹ Deze nieuwe titel zou midden in de juridische actualiteit staan door wekelijks in het Nederlands uitgesproken vonnissen te publiceren, rechtsgeleerde bijdragen op te nemen en de Vlaamse juristen op de hoogte te houden van het Vlaamse rechtsleven.⁴⁰ Het *Rechtskundig Weekblad* zou binnenkort boven de doopvont worden gehouden.

De oprichting van het *Rechtskundig Weekblad*

Tijdens de gerechtelijke vakantie 1930-1931 vergaderden de voormelde tien advocaten om het plan dat ze al lang in hun hoofd hadden, te concretiseren.⁴¹ Ze hadden allemaal al bestuursfuncties in de Vlaamse Conferentie van Antwerpen opgenomen, of zouden daartoe later verkozen worden. Op dat moment was Herman de Jongh voorzitter van de Vlaamse Conferentie en hij zou na woelige bestuursverkiezingen opgevolgd worden door Jules Franck,⁴² die erin slaagde de gematigde en de radicale strekking binnen de Conferentie met elkaar te verzoenen.⁴³ René Victor was net ondervoorzitter geweest, terwijl Stockmans en Van den Brande het secretariaat hadden waargenomen. Elebaers en Collin zouden in de toekomst de openingsrede verzorgen. Het gezelschap vormde de zogenaamde «Idiotenclub», een Vlaamsgezinde groep advocaten van verschillende politieke strekkingen die elkaar regelmatig ontmoetten op café.⁴⁴ Deze gemoedelijke ambiance droeg ertoe bij dat het nieuwe tijdschrift vanuit een stabiele basis kon vertrekken.

Sinds eind juni 1931 had de groep vier keer vergaderd, wat erop wijst dat het plan al lang aanwezig was in de hoofden van de oprichters.⁴⁵ Er klonk eensgezindheid dat een rechtspersoon als uitgever moest optreden. Op 4 augustus 1931 ondertekenden ze de statuten van de vereniging zonder winstoogmerk (vzw) *Rechtskundig Weekblad*, met Herman de Jongh en Jules Franck als voorzitters.⁴⁶ René

³⁹ De vernederlandsing van de Gentse rechtsfaculteit maakte het «volstrekt nodig opbouwend werk te presteren door een blad uit te geven dat volop zou staan te midden van de juridische actualiteit»; R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 339-340.

⁴⁰ R. VICTOR, «Dertig jaar Vlaamse Rechtspraak. Inhoudstafel van het *Rechtskundig Weekblad* jaargangen 1931-32 tot en met 1966-67, Brugge, die Keure, s.d., p. XVI.

⁴¹ J. VERSTRAETE, *René Victor*, 153.

⁴² R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 338.

⁴³ Toch leek het bestuur de radicale toer op te gaan. Henri Picard, die voor de Frontpartij in de kamer zetelde, werd ondervoorzitter. De secretarissen waren Ignace Van den Brande, een Vlaams-extremist, en Maurits Lambreghts die er evenzeer een extreem gedachtegoed op nahield; R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 338.

⁴⁴ J. MEERTS, «Geschiedenis van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen» in P. BOGAERTS, F. DUPON, e.a., *1812-2012. 200 Jaar Orde van Advocaten te Antwerpen*, 202.

⁴⁵ J. VERSTRAETE, *René Victor*, 153.

⁴⁶ Wellicht was dit niet toevallig, aangezien de Jongh voorzitter was van de Vlaamse Conferentie en Franck de nieuwe voorzitter werd.

Victor was algemeen secretaris, bijgestaan door secretarissen Emiel Ooms en Gaston Craen.⁴⁷ John Stockmans werd aangesteld als schatbewaarder van de vereniging. Verder installeerden de stichters ook een «Eere-comiteit van het «Rechtskundig Weekblad»» waartoe alle grote figuren binnen het Vlaamse rechtsleven behoorden.⁴⁸

Na een zorgvuldige voorbereiding en een laatste grondige nalezing van het bericht *Aan de lezer* door iedereen van de vzw,⁴⁹ verscheen de eerste aflevering als proefnummer. Samen met het blad dat «aan al de juristen van het Vlaamse land werd toegezonden»⁵⁰ kwam een begeleidend schrijven waarin de redactie eenieder aanspoorde om mee te werken aan de ontwikkeling van de rechtswetenschap en de opbouw van de Vlaamse cultuur.⁵¹ De «Voorloopige Redactie» bestond uit dezelfde tien personen die de vzw hadden opgericht. Later vormden ze onder het voorzitterschap van Jules Franck de raad van beheer van het *Rechtskundig Weekblad*. Onder de auspiciën van die raad werd René Victor «secretaris-hoofdopsteller», aan wie alle uitspraken, artikels en andere bijdragen toegestuurd moesten worden. Hij kreeg daarbij de onmisbare hulp van de secretaresse van zijn advocatenkantoor.⁵² John Stockmans bleef tot aan zijn dood in 1940 als «secretaris-schatbewaarder», beheerder van het tijdschrift.⁵³ Na diens dood kwam de leiding volledig bij Victor te liggen⁵⁴ die het volste vertrouwen van de raad van beheer kreeg.⁵⁵ Op 13 juli 1946 droeg de beheerraad

⁴⁷ Er waren dus evenveel personen in de raad van bestuur als er leden waren. Emiel Ooms schreef daarover dat er geen enkel probleem was en dat de beslissingen van de raad van bestuur vaak zonder protest werden goedgekeurd; E. OOMS, «Dertig jaar geleden», *RW* 1961-62, 2075.

⁴⁸ Louis Franck, Prosper Poulet, de gewezen eerste minister die later voorzitter van de Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden zou worden, staatsminister Frans Van Cauwelaert, Gustaaf Sap meerdere keren minister en uitgever van de krant *De Standaard*, Philip van Isacker de minister van Economische Zaken, Emiel van Dievoet volksvertegenwoordiger en gewezen minister van Justitie, Georges baron Holvoet de provinciegouverneur van Antwerpen, Karel Weyler, de provinciegouverneur van Oost-Vlaanderen, Gustave Hodüm, een raadsheer van het Hof van Cassatie, R.J.C. Van de Kelder, de voorzitter van het Krijgshof van België, Hendrik De Hoon, toen eerste advocaat-generaal van het hof van beroep in Brussel, Leopold de Vos, toen nog raadsheer in het hof van beroep in Brussel en professor aan de ULB en tenslotte Hector Le Bon, toen senator en voorzitter van de Bond der Vlaamsche rechtsgeleerden.

⁴⁹ E. OOMS, «Dertig jaar geleden», *RW* 1961-62, 2073.

⁵⁰ R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 340.

⁵¹ A. VAN OEVELEN, «75 Jaar Rechtskundig Weekblad», *RW* 2011-12, 6.

⁵² R. VICTOR, «Viering van het vijftiengjarige jubileum van het Rechtskundig Weekblad», *RW* 1961-62, 2527.

⁵³ DE REDACTIE, «Mr John Stockmans», *RW* 1939-40, 805.

⁵⁴ E. OOMS, «Dertig jaar geleden», *RW* 1961-62, 2075; R. VICTOR, *Een eeuw Vlaamsch Rechtsleven*, 390.

⁵⁵ De raad van beheer hield het voor bekeken in 1946; E. OOMS, «Dertig jaar geleden», *RW* 1961-62, 2075.

het blad volledig over aan Victor, die het voortaan alleen leidde tot aan zijn overlijden in 1984.⁵⁶

Het *Rechtskundig Weekblad* was een directe reactie tegen *Le Jeune Barreau*. Naar aanleiding van de aangekondigde taalwet in gerechtszaken stonden het *Rechtskundig Weekblad* en het *Journal des Tribunaux* lijnrecht tegenover elkaar. Van naderbij bekeken valt echter vooral op hoeveel beide tijdschriften met elkaar gemeenschappelijk hadden. Voor de tijdgenoot was het duidelijk dat het *Rechtskundig Weekblad* zijn belang vond [«als vlaamsche tegenhanger voor de *Journal des Tribunaux* – waarvan het de vorm en de voorstellingsmethode overnam»].⁵⁷ De eerste drie jaargangen van het *Rechtskundig Weekblad* verschenen net als het *JT* op het «onhandige» krantenformaat.⁵⁸ Het was de bedoeling dat het een krant was «waarachter, de flamingant van toen, voor zijn juridische lektuur bij de koffietafel, als achter een wijds kamerscherm, zich veilig kon ... isoleren».⁵⁹ Maar de gelijkenissen met het *JT* gaan veel verder dan de vorm. Om te beginnen was er de sterke figuur van René Victor, die net als Edmond Picard een dynamische duizendpoot was en het initiatief een vliegende start gaf. Het geloof en de volharding die beiden aan de dag legden om hun initiatief te doen slagen, is bewonderenswaardig. Bovendien probeerden beide heren mee te zijn met hun tijd en trokken ze volop de kaart van de jeugd. Een andere gelijkenis was de link met de balie en het verenigingsleven van de advocatuur. Bij het *JT* was dit de Brusselse Franstalige balie, terwijl het *RW* kon terugvallen op de Antwerpse, en bij uitbreiding alle Vlaamse balies. Frappant ook is het breed opzet van beide tijdschriften. Net zoals het *JT* wilde het *RW* veel meer zijn dan zomaar een juridisch tijdschrift. Bij het *JT* stond de ontwikkeling van de Belgische rechtstaal, -cultuur en -wetenschap centraal, terwijl het *RW* zich opwierp als katalysator van de Vlaamse rechtstaal, -cultuur en -wetenschap.

Rechtswetenschap als volksverheffing

De oprichting van het *Rechtskundig Weekblad* kadert in de nasleep van de vernederlandste Gentse Rijksuniversiteit (1930), waar «ijverig [werd] gearbeid aan den opbouw eener Vlaamsche rechtswetenschap».⁶⁰ In die geest wou de oprichtingsequipe het *RW* ook richting geven.

⁵⁶ R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2878; J. VERSTRAETE, *Ook goed*, 313.

⁵⁷ F.V.G. [Fernand van Goethem], «Boekbespreking – R. Victor, R. von Lennep, F. Wittemans», *Annales de Droit et de Sciences Politiques/Annalen van Rechts- en Politieke Wetenschappen* 1934, 91.

⁵⁸ Na drie jaar zag de redactie van dergelijk formaat af aangezien de lezers het onhandig vonden. Het *Journal des Tribunaux* kreeg dezelfde vraag van zijn lezers, maar zou pas na de Tweede Wereldoorlog een kleiner formaat hanteren.

⁵⁹ H. SABBE, «Viering van het vijftienvigjarig jubileum van het *Rechtskundig Weekblad*», *RW* 1961-62, 2532.

⁶⁰ DE VOORLOOPIGE REDACTIE, «Aan onze lezers», *RW* 1931-32, 1.

De doelstellingen van het *Rechtskundig Weekblad* werden door René Victor in het openingseditoriaal van het allereerste nummer neergepend. De tekst droeg de goedkeuring van alle leden van de raad van beheer.⁶¹ In de eerste plaats stond het tijdschrift ten dienste van de Vlaamse praktijkjurist door het publiceren van de belangrijkste in het Nederlands gevelde vonnissen.⁶² Het probleem, waar ook het *Rechtskundig Tijdschrift* mee geconfronteerd werd, was dat er vooralsnog geen Nederlandstalige arresten van het Hof van Cassatie bestonden en dat de Nederlandstalige burgerlijke arresten van de hoven van beroep uiterst zeldzaam waren. Ook de burgerlijke rechtbanken velden de vonnissen in het Frans, zelfs als de procedure in het Nederlands gevoerd was.⁶³

Het *Rechtskundig Weekblad* diende ook een wetenschappelijk doel. Vrijwel elk nummer opende met een rechtsgeleerde bijdrage, die echter niet altijd even diepgravend was.⁶⁴ Meestal gingen de bijdragen over actuele thema's,⁶⁵ soms vanuit rechtsvergelijkend perspectief.⁶⁶ Ook rechtshistorische onderwerpen werden niet geschuwd.⁶⁷ De redactie wilde zich hiermee afzetten tegen diegenen die het recht als een loutere techniek beschouwden: «Het blijkt voor de meeste leden van onze rechtskundige congressen, die zich hoofdzakelijk bezighouden met de praktijk van het recht, uitsluitend een techniek. [...] Aan een zuiver wetenschappelijke verhandeling wordt door de meeste onzer juristen al te dikwijls weinig belang gehecht».⁶⁸ De redactie spiegelde zich aan de werkwijze van de Nederlandse Juristenvereniging,⁶⁹ die grondig uitgewerkte preadviezen aan het congres voorlegde.⁷⁰ De aandacht voor de Nederlandse werkwijze valt te verklaren door de bewondering van René Victor voor de Nederlandse rechtswetenschap.⁷¹ Zijn inaugurele les

⁶¹ DE VOORLOOPIGE REDACTIE, «Aan onze lezers», *RW* 1931-32, 1-4; E. OOMS, «Dertig jaar geleden», *RW* 1961-62, 2073.

⁶² Een andere manier was via de publicatie van korte rechtsgeleerde bijdragen over juridisch actuele onderwerpen.

⁶³ DE REDACTIE, «Ons doel», *RW* 1931-32, 19.

⁶⁴ De redactie was zich hiervan bewust, maar ze beseftte dat de ontwikkeling van een volwaardige Nederlandstalige rechtswetenschap een project van lange adem was; DE REDACTIE, «Ons doel», *RW* 1931-32, 18.

⁶⁵ Bijvoorbeeld C. VANDER PLANKEN, «De burgerlijke partij voor het Assisenhof. Wijzigingen aangebracht door de wet van 21 december 1930», *RW* 1932-33, 545-550.

⁶⁶ Bijvoorbeeld L. FREDERICQ, «Het privaatsrecht der Soviëts», *RW* 1932-33, 513-518.

⁶⁷ Bijvoorbeeld R. OOMS, «Goethe. Stud. iuris en advokaat (1765 tot 1774)», *RW* 1932-33, 497-506.

⁶⁸ «Beschouwingen over het Rechtskundig Congres», *RW* 1931-32, 467.

⁶⁹ Over de Nederlandse Juristenvereniging zie *Honderd jaar rechtswetenschap: de Nederlandse Juristenvereniging (1870-1970)*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1970.

⁷⁰ R. VANDEPUTTE, «Op den uitkijk naar het Noorden», *RW* 1932-33, 553.

⁷¹ R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2872.

aan de ULB op 27 februari 1932 gaf mee dat de Nederlandse rechtsgeleerden, meer dan wie ook, hadden bijgedragen tot de bloei van de rechtswetenschap. Hij verwees daarbij naar Grotius als grondlegger van de juridische wetenschap en bestempelde de Leidse hoogleraar Hugo Krabbe (1857-1936)⁷² als een baken.⁷³

Het wetenschappelijk doel stond overigens niet op zichzelf, maar werd gezien als noodzakelijk element voor de verheffing van het Vlaamse volk.⁷⁴ Het recht speelde immers een vooraanstaande rol in de cultuur van een volk.⁷⁵ Het droeg bij tot de algemene cultuur en mobiliseerde de grote massa.⁷⁶ Het *Rechtskundig Weekblad* wilde enerzijds een hoog wetenschappelijk niveau behouden,⁷⁷ maar anderzijds de kloof tussen het justitiepaleis en het Vlaamse volk verkleinen. Hierin verschilde het programma dus weinig van dat van *La Belgique Judiciaire* en het *Journal des Tribunaux*, die beide ook de vulgarisering van het recht nastreefden.

Een Vlaamse rechtswetenschap kon zich pas ontwikkelen zodra de Vlaamse juristen zich de Nederlandstalige rechtstaal eigen hadden gemaakt. De redactie wilde de juridische actoren vertrouwd maken met het Nederlands, temeer «in vele vonnissen en arresten [...] fouten voor[komen] die niet slechts aan onachtzaamheid te wijten zijn maar die het vermoeden wekken dat de stellers de Nederlandsche taal niet behoorlijk kennen. Dit gebrek zal dan eerst afdoende kunnen bestreden worden wanneer de afgestudeerden der Nederlandsche hoogeschole van Gent en Leuven een overwegende plaats zullen innemen in de magistratuur, in de balie en in het notariaat».⁷⁸ Een grondige kennis van de Nederlandse taal zou er ook voor zorgen dat de Vlaamse juristen een groter zelfvertrouwen kregen.⁷⁹

⁷² H. VAN DEN BRINK, «Hugo Krabbe (1857-1936)» in *Zestig juristen*, 287-291.

⁷³ Krabbe trok van leer tegen de staatssoevereiniteit over het recht. Het recht wordt niet gecreëerd door de staat, maar het is een autonome macht waaraan de staat gebonden is. Zijn volledige betoog werd uitgegeven als eerste nummer van de Vlaamsche Rechtskundige Bibliotheek; R. VICTOR, *Het belang van de Nederlandsche Wetenschap voor de Algemeene Rechtstheorie*, Antwerpen, Drukkerij Themis, 1932.

⁷⁴ «Stellig niemand zal betwisten dat vooral in ons land volksverlichting het hoogste doel dient te zijn van de wetenschap»; «Beschouwingen over het Rechtskundig Congres», *RW* 1931-32, 466.

⁷⁵ DE VOORLOOPIGE REDACTIE, «Aan onze lezers», *RW* 1931-32, 2.

⁷⁶ M. ROOST, «Viering van het vijftienvigjarig jubileum van het Rechtskundig Weekblad», *RW* 1961-62, 2529.

⁷⁷ «Beschouwingen over het Rechtskundig Congres», *RW* 1931-32, 466.

⁷⁸ «Beschouwingen over de Nederlandsche rechtstaal in Vlaanderen», *Rechtsk. T.* 1933, 619.

⁷⁹ DE REDACTIE, «Ons doel», *RW* 1931-32, 19.

Om deze gebreken te verhelpen,⁸⁰ werden regelmatig uitspraken van Nederlandse rechtbanken opgenomen⁸¹ en werd een rubriek met Nederlandse vakterminologie gepubliceerd.⁸² De opstellers van die woordenlijsten zochten weliswaar inspiratie bij de Nederlanders, maar, in tegenstelling tot eerdere generaties Vlaamse juristen, achtte de redactie het niet wenselijk de rechtsterminologie uit Nederland zomaar te kopiëren.⁸³

Het tijdschrift geloofde dat het – net zoals het *Rechtskundig Tijdschrift* indertijd bij de invoering van de Gelijkheidswet – op de parlementaire werkzaamheden kon wegen.⁸⁴ Het blad mobiliseerde daarom alle Vlaamse juristen om «al den invloed waarover ze beschikken aan te wenden opdat ons Staatsbestuur en onze volksvertegenwoordiging zonder verwijl de beloofde wet zouden in 't leven roepen».⁸⁵ Het weekblad fungeerde hierbij als spreekbuis van de Vlaamse jurist.

René Victor als wetenschapper

De belangrijkste factor die bijdroeg tot het succes van het *RW* is zonder twijfel de figuur van hoofdredacteur René Victor.⁸⁶ Hij stond uiteindelijk 53 jaar aan het roer van «zijn» weekblad. Zonder die geestdrift had het *Rechtskundig Weekblad* allicht nooit zo'n hoge vlucht genomen. Bij zijn herdenking werd hij omschreven als een «man van een algemene cultuur, zelden in het verleden geëvenaard en wellicht ook in de toekomst moeilijk te overtreffen».⁸⁷ Hij doet dan ook in vele opzichten denken aan Edmond Picard, met wie hij veel gemeenschappelijk had: een dynamische advocaat, met een grote interesse voor cultuur in al haar facetten en een duidelijke visie op het recht.

⁸⁰ E. VAN DIEVOET, «Voor de praktische vervlaamsching van onze burgerlijke rechtsvordering», *RW* 1932-33, 601604; P. BELLEFROID, «Beschouwingen over de Nederlandsche Rechtstaal in Vlaanderen», *RW* 1933-34, 137-150; A. LE PAIGE, «Enkele opmerkingen over taal en wetgeving», *RW* 1934-35, 661668.

⁸¹ DE REDACTIE, «Ons doel», *RW* 1931-32, 19.

⁸² De woordenschatlijsten werden opgemaakt onder toezicht van professor Guido Spanoghe. Eigenlijk deed het *Rechtskundig Weekblad* niets anders dan het voorbeeld van het *Rechtskundig Tijdschrift* overnemen dat ook regelmatig woordenschatlijsten publiceerde. Bijvoorbeeld G. SPANOGHE, 'Taalonkruid in het Rechtskundig Weekblad», *RW* 1932-33, 347-350; G. SPANOGHE, 'Beschouwingen over onze rechtstaal», *RW* 1932-33, 425-428.

⁸³ DE REDACTIE, «Ons doel», *RW* 1931-32, 19.

⁸⁴ «In de maand Maart 1897 verscheen het eerste nummer van het «Rechtskundig Tijdschrift voor Vlaamsch-België»; een jaar later, den 18n April 1898 bepaalde de Wetgeving, dat de Wetten ook in het Vlaamsch zouden worden gestemd en afgekondigd. In Oktober 1931 verschijnt het «Rechtskundig Weekblad». Men hoeft geen profet te zijn, om te voorzegggen dat het geen jaar zal duren of de rechtspraak is (sic) Vlaamsch-België zal ook volkomen vervlaamscht zijn»; N. GUNZBURG, «De Vervlaamsching van onze Wetgeving», *RW* 1931-32, 121.

⁸⁵ DE REDACTIE, «Onze tweede jaargang», *RW* 1932-33, 1.

⁸⁶ J. VERSTRAETE, *Ook Goed*, 155.

⁸⁷ F. ERDMAN, «R. Victor en de balie», *RW* 1984-85, 2867.

René Victor werd geboren in Antwerpen op 19 januari 1897 als zoon van een stadambtenaar. Zijn opleiding verliep allerm minst klassiek. Hij liep school aan het Antwerpse atheneum en raakte er bevriend met Paul van Ostaijen (1896-1928).⁸⁸ Beide jongens waren overtuigd Vlaamsgezind. Zij verlieten vroegtijdig de middelbare school en werden klerk op het Antwerpse stadhuis.⁸⁹ Victor behaalde vervolgens zijn diploma secundair onderwijs voor de homologatiejury te Brussel in 1916, tijdens de Eerste Wereldoorlog dus, en vijf jaar later het diploma rechten voor de centrale examencommissie. De advocatuur was dan wel een late roeping, het werd zijn leven. Vanaf 1922 liep hij stage bij de Antwerpse liberale advocaat, volksvertegenwoordiger en minister van Koloniën, Edouard Pecher (1885-1926).⁹⁰ Victor maakte furore aan de Antwerpse balie en gaf openingsredes voor de Vlaamse Conferentie der Balie (1925 en 1960), behoorde tot de Tuchtraad en werd in 1952 tot stafhouder verkozen. Hij trad ook toe tot de Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden en werd de eerste voorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging (1964-1983). Victor had naast zijn vele bezigheden in de advocatuur ook een zwak voor wetenschap. Zijn talrijke publicaties zorgden ervoor dat hij een leidinggevende rechtsgeleerde werd. Om die reden en in de zoektocht naar Nederlandstalige professoren, werd hij in 1931 docent publiekrecht en administratief recht aan de ULB. Hij bleef er tot 1941 toen de universiteit haar deuren sloot uit protest tegen de Duitse benoemingspolitiek. In de faculteit rechtsgeleerdheid was hij een collega van andere Vlaamsgezinde coryfeeën zoals René Marcq (1882-1947)⁹¹ en het aanstormende talent Robert Rens.⁹² Vanaf 1938 doceerde Victor er ook als eerste in het Nederlands de cursus rechtsencyclopedie.⁹³ In 1955 werd hij hoogleraar aan de Gentse universiteit.

Victor was zeer belezen. Hij had een ruime interesse voor de Franse literatuur en de plastische kunsten.⁹⁴

⁸⁸ D. DE GEEST, «Ostaijen, Paul» in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 2362-2363.

⁸⁹ H. VAN GOETHEM, «Victor, ridder René» in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 3298.

⁹⁰ J. VERSTRAETE, *René Victor*, 129-133.

⁹¹ R. VICTOR, «Mr. René Marcq», *RW* 1947-48, 429430; Le Comité de Direction, «René Marcq», *RCJB* 1948, 209-210; P. ANSIAUX, «René Marcq», *JT* 1947, 613-614; R. DEKKERS, «Marcq, René», *Biographie nationale*, dl. 33, 473-480.

⁹² S. VANDENBOGAERDE, «De redactieleden van het *Tijdschrift voor Notarissen*» in K. HENDRICKX, M. DEMAECHT en S. VANDENBOGAERDE (eds.), *Gestaan en gelegen*, 40.

⁹³ Zijn inaugurele les van de cursus rechtsencyclopedie is integraal opgenomen in het *RW*; R. VICTOR, «Het recht als wetenschap», *RW* 1937-38, 1089-1110; F. DE PAUW, «De Nederlandse Faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de V.U.B.», 346; R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2871.

⁹⁴ Illustratief was zijn voordracht «De Antwerpse juristen en de letterkunde» in het Antwerpse gerechtsgebouw naar aanleiding van de tentoonstelling *Pro Jure-Pro Arte*; R. VICTOR, «De Antwerpse juristen en de letterkunde», *RW* 1980-81, 825-848.

Zijn interesse voor cultuur vloeide wellicht voort uit zijn vriendschap met van Ostaijen, met wie hij ook het flamingantisme deelde. Tijdens de Eerste Wereldoorlog liet hij zich als stadsambtenaar in met het activisme, maar hij kwam er achteraf met een schorsing van af. Daarna hield hij zich afzijdig in de Vlaamse beweging, tot 1931.⁹⁵ Victor ijverde in het bijzonder voor de taalwet in gerechtszaken. Talrijke artikels in het *RW* over de vernederlandsing van het gerecht waren van zijn hand.⁹⁶ Hij maakte actief jonge advocaten warm voor de Vlaamse zaak en wees hen op «hunne verplichtingen ten overstaan van ons beroepsorgaan, het *Rechtskundig Weekblad* dat [...] in het bijzonder op de jongeren zijn hoop heeft gesteld in den strijd voor de vervlaamsching van het Gerecht».⁹⁷ De Vlaamse jurist had een grote morele plicht om de Vlaamse rechtscultuur te steunen en het *Rechtskundig Weekblad* benadrukte die plicht.⁹⁸ René Victor wist zijn confraters, ongeacht hun leeftijd, te prikkelen om het project te steunen. Een van die jongeren was Edgar Boonen. Sinds 1936 was hij als advocaat verbonden aan de Antwerpse balie en vervulde hij zijn stage onder de vleugels van Joseph Aerts.⁹⁹ Toch kan René Victor beschouwd worden als zijn echte mentor, te meer omdat ze goed samenwerkten in de redactie van het *Rechtskundig Weekblad*.¹⁰⁰

Edgar Boonen: van stille kracht tot hoofdredacteur

De bezetting van 1940-1944 dwong het *Rechtskundig Weekblad* in een winterslaap. Nochtans had de redactie, ervan overtuigd dat een voortgezette publicatie noodzakelijk was voor de ontwikkeling van de Vlaamse rechtswetenschap, bij de Duitse bezetter om toelating gevraagd om te mogen publiceren. De vraag kreeg een kordate *nein*. Bovendien voelde René Victor er weinig voor om iemand die zich loyaal gedroeg jegens de Duitsers naast zich te dulden. In 1941 bleek trouwens dat anderen de vrijgekomen leemte wilden opvullen met *Het Juristenblad*.¹⁰¹ De betrokkenheid van Edgar Boonen bij *Het*

⁹⁵ H. VAN GOETHEM, «Victor, ridder René» in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, 3298.

⁹⁶ H. VAN GOETHEM, *Honderd jaar Vlaams rechtsleven. 1885-1985, bij het eeuwfeest van de Vlaamse Juristenvereniging en de 50ste verjaardag van de vernederlandsing van het gerecht*, Gent, Story-Scientia, 1985, 120.

⁹⁷ «Vlaamsche Conferentie der Balie van Antwerpen», *RW* 1933-34, 304.

⁹⁸ Sommige boodschappen werden zelfs op heel dwingende toon gesteld zoals «Het ligt in eenieders bereik met wat goeden wil, ons ten minste één nieuw abbonent bij te brengen. DAT IEDER HIERVOOR ONMIDDELIJK ZORGE!!»; «Aan onze abonnés», *RW* 1933-34, 560.

⁹⁹ R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 467.

¹⁰⁰ J. STEVENS, «Stafhouder Mr. Edgar Boonen», *RW* 1993-94, 1.

¹⁰¹ S. VANDENBOGAERDE, «Making the new order legal! Het Juristenblad 1941-1944», *Beitrage zur Rechtsgeschichte Osterreichs* 2013, 594-600.

Juristenblad leidde tot een schrapping van het tableau. Daarom legde hij zich voortaan toe op juridisch-wetenschappelijke arbeid. Hij wenste de Vlaamse jurist adequaat en betrouwbaar geschreven bronnenmateriaal te bezorgen dat geredigeerd was in een verzorgde en correcte taal. Achter de schermen van het *Rechtskundig Weekblad* zette Boonen zich onverdroten in om het blad naar een hoger niveau te tillen. Hij nam daarvoor de taak over van René Victor, die tot dan toe elke gerechtelijke of administratieve uitspraak van een samenvatting voorzag.¹⁰² Boonen schreef het zogenaamde kopje, voegde daar een samenvatting en enkele trefwoorden aan toe.¹⁰³ Daarmee introduceerde hij voor de gepubliceerde rechtspraak een uniform wetenschappelijk apparaat.

Het duurde tot 22 september 1946 alvorens het *Rechtskundig Weekblad* weer van de persen rolde. De redenen voor het getalm lagen bij een door de collaboratie verdeelde Antwerpse balie¹⁰⁴, terwijl René Victor overstelpt raakte met werk. Na de oorlog bouwde de hoofdredacteur een reputatie op als repressieadvocaat en hij stond voor de verdediging van een aantal «verbrande» confraters, onder wie Edgar Boonen.¹⁰⁵ Victor stelde alles in het werk om Edgar Boonen te rehabiliteren. Zo riep hij in 1947, tijdens een speech naar aanleiding van zijn zilveren jubileum als advocaat, op tot verzoening en vergeving, waarbij hij duidelijk Boonen in gedachten had.¹⁰⁶ Pas in 1962, tijdens de viering van de 25e jaargang van het *RW*, verklaarde Victor dat Edgar Boonen meehielp aan de publicatie van het *RW*.¹⁰⁷

Vrijwel onmiddellijk nadat Boonen van het tableau werd geschrapt, schakelde Victor zijn vroegere poulain in bij het *Rechtskundig Weekblad*. Boonen had kenbaar gemaakt dat hij zich wilde toeleggen op juridisch-wetenschappelijk werk. Daarnaast had hij de nodige expertise in huis en hanteerde hij een strenge methodiek om rechtspraak te rangschikken. In enkele slagwoorden duidde hij de inhoud van het vonnis of het arrest aan. Vervolgens lichtte hij in enkele alinea's het juridische belang toe, opdat de rechtspraktizijn onmiddellijk het nut kon beoordelen. De inzet en de intelligente benadering van Boonen stuwden het *RW* vooruit en garandeerden de stipte publi-

¹⁰² R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2878.

¹⁰³ J. VERSTRAETE, *Het grote verzwijgen*, 160.

¹⁰⁴ Zo duurde dan een jaar na de bevrijding duurde alvorens de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen haar werkzaamheden hervatte onder het bewind van onbesproken voorzitters; J. MEERTS, «Geschiedenis van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen» in *200 Jaar orde van Advocaten te Antwerpen*, 208; J. VERSTRAETE, *René Victor*, 477-479.

¹⁰⁵ J. VERSTRAETE, *René Victor*, 348-356; R. VICTOR, *Schets ener geschiedenis*, 486-487.

¹⁰⁶ DE BEHEERRAAD, «Huldiging Mter Victor», *RW* 1946-47, 707.

¹⁰⁷ J. VERSTRAETE, *René Victor*, 480.

catie.¹⁰⁸ Het werk achter de schermen faciliteerde de re-integratie van Boonen aan de Antwerpse balie. Hoewel hij bekend stond als een erudiet advocaat, publiceerde Boonen al bij al weinig. Zijn *magnum opus* was dan ook het *Rechtskundig Weekblad*. Vanaf de jaren 70 verzorgde hij in een beurtrol met Victor en de jonge Camille Caenepeel een nummer van het tijdschrift.¹⁰⁹ Het stond dan ook in de sterren geschreven dat Edgar Boonen zijn mentor zou opvolgen, wat in 1984 gebeurde na diens overlijden.

Uitbouwen van een hoogstaande Vlaamse rechtswetenschap

Na de Tweede Wereldoorlog voltrok zich op de juridische tijdschriftenmarkt een tendens tot «academisering». Aan weerszijden van de taalgrens kwam een titel tot ontwikkeling die de brug tussen de praktijk en de academie wou slaan en resoluut koos om het recht wetenschappelijk te benaderen. Sinds 1949 kennen we het Franstalige *Revue Critique de Jurisprudence belge* dat in 1964 een Vlaamse tegenhanger vond in het *Tijdschrift voor Privaatrecht*.¹¹⁰

Zodra het *Rechtskundig Weekblad* terug op het toneel verscheen, benadrukte de redactie de noodzakelijkheid van de publicatie voor de heropbouw van het land, want «een schitterende opbloei van de rechtswetenschap in de Vlaamsche gewesten beteekent een belangrijke aanwinst voor de cultuur in België».¹¹¹ Daarbij kon de Nederlandse rechtsgeleerdheid een serieus duwtje in de rug geven. René Victor stond de toenadering tussen Nederlandse en Vlaamse juristen voor en streefde naar een geleidelijke gelijkenschakeling tussen het Nederlandse en het Belgische recht.¹¹² Hij stond daarbij niet alleen, want op dat moment zetten een aantal rechtsgeleerden uit beide landen hun schouders onder enkele Belgisch-Nederlandse initiatieven.

Hoewel het idee al dateerde van voor de oorlog,¹¹³ kwam in 1947, vooral onder impuls van de Belgische professor Emiel Van Dievoet en de Nederlandse professor Eduard Maurits Meijers (1880-1954),¹¹⁴ de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en

¹⁰⁸ J. VERSTRAETE, *Het grote verzwijgen*, 159-160; J. VERSTRAETE, *René Victor*, 479-480.

¹⁰⁹ R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2878.

¹¹⁰ S. VANDENBOGAERDE, *Vectoren van het recht*, 302-329.

¹¹¹ DE REDACTIE, «Bij den nieuwen jaargang», *RW* 1946-47, 2.

¹¹² DE REDACTIE, «Bij den nieuwen jaargang», *RW* 1946-47, 2-3; R. VANDEPUTTE, «Leven en werk van R. Victor», *RW* 1984-85, 2872.

¹¹³ Over de evolutie vóór de oorlog zie G. VAN DIEVOET, «E.M. Meijers en de herziening van de vertaling van het Belgisch burgerlijk wetboek door een Nederlands-Belgische commissie (1938-1941)», *TRG* 2003, 497-503. Over de naoorlogse evolutie zie G. VAN DIEVOET, «Het Nederlands als wetstaal in België in de 19de en 20ste eeuw», *Pro Memorie* 2003, 108-110.

¹¹⁴ J.M. POLAK, «Eduard Maurits Meijers, een veelzijdige topjurist (10 januari 1880-25 juni 1954)», *TPR* 2001, 191-201.

Nederland tot stand.¹¹⁵ De naamkeuze was ingegeven om verwarring te vermijden met de gemengde staatscommissie die de regeringen van België, Nederland en Luxemburg wensten in te stellen.¹¹⁶

De vereniging had niet alleen een wetenschappelijk oogmerk, maar wou ook een middel zijn om «het tot stand komen van een uniform recht, waar dit noodzakelijk of nuttig is, te bevorderen en voor te bereiden». Dat gebeurde via preadviezen opgesteld door rechtsgeleerden, onder wie Jean van Houtte, Raoul Hayoit de Termicourt (1893-1970),¹¹⁷ Albert Kluyskens (1885-1956),¹¹⁸ Henri de Page (1894-1969)¹¹⁹ en René Victor. Het *Rechtskundig Weekblad* bracht verslag uit van de eerste vergadering van de Vereniging.¹²⁰ Ook later publiceerde het blad vrij consequent de verslagen.¹²¹ Ook het *Nederlands Juristenblad* uitte zijn enthousiasme en vond dat «het juridische contact tussen België en ons land [...] wel zeer intens [is] geworden».¹²²

Onder Aloïs Van Oevelen: het RW vestigen als wetenschappelijk instituut

Op 1 september 1998 trad Aloïs Van Oevelen, verbonden aan de UAntwerpen als professor Verbintenisrecht en Bijzondere overeenkomsten, naar voren als hoofdredacteur van het *Rechtskundig Weekblad*. De tendens naar professionalisering en verwetenschappelijking die was ingezet sinds de jaren 1970, werd voortgezet en daartoe werd in de nodige ingrepen voorzien, zowel organisatorisch als inhoudelijk.

Een tijdschrift zoals het RW dat zich als wetenschappelijk wenst te profileren, dient zichzelf regelmatig in vraag te stellen. Bij aanvang van de 70e jaargang kondigde Van Oevelen aan dat voortaan een adviesraad de redactie zou

¹¹⁵ E. VAN DIEVOET, «Rede Prof. Van Dievoet» in VERENIGING VOOR DE VERGELIJKENDE STUDIE VAN HET RECHT VAN BELGIË EN NEDERLAND, *Jaarboek 1947*, Antwerpen, De Sikkel, 1947, 5; «Commissie voor de vergelijkende studie van het recht in België», *RW 1947-48*, 49-64.

¹¹⁶ «Bericht» in VERENIGING VOOR DE VERGELIJKENDE STUDIE VAN HET RECHT VAN BELGIË EN NEDERLAND, *Jaarboek 1947*, Antwerpen, De Sikkel, 1947, 2.

¹¹⁷ E. KRINGS, «Termicourt, Raoul Hayoit de», *Nouvelle biographie nationale*, dl. 4, 209-211.

¹¹⁸ L. BURGELMAN, «Albert Kluyskens. De taal als hefboom voor de ontvoogding van de Vlaamse jurist (6 september 1885 – 21 december 1956)», *TPR 2001*, 3-12.

¹¹⁹ D. HEIRBAUT, «Henri De Page, een man in de schaduw van zijn werk (5 november 1894 – 27 augustus 1969)», *TPR 2001*, 111-121.

¹²⁰ «Commissie voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland», *RW 1947-48*, 4964.

¹²¹ B. VAN CAMP en C.J.H. JANSEN, «De lotgevallen van de vereniging» in VERENIGING VOOR DE VERGELIJKENDE STUDIE VAN HET RECHT VAN BELGIË EN NEDERLAND, *Jubileumbundel 1947-1997*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1997, 13.

¹²² «Commissie voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland», *NJB 1947*, 574577; L., «Nederlandse criminologen in België», *NJB 1947*, 577-578.

bijstaan bij het uitstippelen van de grote beleidslijnen, terwijl zij die voorheen als «vaste medewerkers» bekend waren, in de redactieraad opgenomen werden. Zij gaven immers door hun adviezen, opmerkingen en suggesties gestalte aan het redactionele beleid. Later dat jaar werden in de schoot van die redactieraad deelredacties per grote rechtstak (burgerlijk recht, staats- en bestuursrecht, strafrecht en strafprocesrecht, handels,- economisch en fiscaal recht, sociaal recht, gerechtelijk recht en Europees en internationaal recht, ingevoerd.¹²³ Elke deelredactie bestaat uit experts binnen die welbepaalde rechtstak. Een onder hen fungeert als contactpersoon voor hen die een bijdrage indienen voor het *RW*.

Om de wetenschappelijke kwaliteit van de bijdragen te garanderen, introduceerde het *Rechtskundig Weekblad* sinds de jaargang 2010-2011 *peer review*.¹²⁴ Bijdragen worden geanonimiseerd en onderworpen aan het oordeel van een expert binnen de brede redactie. Hier volgde de redactie een tendens die in de academische wereld al een tijd meedraait en die vooral van belang is voor jonge onderzoekers. Door te voorzien in *peer review*, garandeert het *RW* niet alleen de kwaliteit van de inhoud, maar bewijst het ook een dienst aan de jonge onderzoekers binnen de rechtswetenschappen. René Victor zou het niet anders gewild hebben.

¹²³ Vanaf het nummer 28 van jaargang 2006-2007.

¹²⁴ A. VAN OEVELEN, «75 Jaar Rechtskundig Weekblad», *RW* 2011-12, 5.